גמ' ועשיתם שעיר עזים וגו'. גבי שתי הלחם וכבשי עצרת כתיב וסיפיה דקרא ושני כבשים וגו': **ועל זבחי שלמיכם וגו'.** על כרחך בשלמי צבור כתיב שאין קרבן יחיד טעון כלי שיר שאין אומרים שיר על קרבן יחיד כדאמר בערכין (דף י.): **קדשי קדשים.** נפסלים [כ] בטבול יום וביולא (ובלינה): **היקשא קמא.** דאיתקש לחטאת: ה"ג **מה חטאת** [יג] **כו':** **כיון דכתיב ונקח הכהן את הזרוע.** סיפיה דקרא קדש הוא לכהן ש"מ השאר לבעלים: [יד] **קדש איקרא.** זרוע בשלה ומדלא כתיב קדשי [טו] קדשים ש"מ לא איתקוש לחטאת להכי דתיהוי [ט] עלי' חומרא דקדש קדשים דבהדיא מעטיה מדכתיב קדש ולא כתיב קדשים וגבי שלמי צבור אע"ג דכתיב בהו נמי קדש יהיו לה' לכהן (ויקרא כג) ולא כתיב קדשי קדשים כיון דכתיב לה' לאו למעוטיה הוא [טז] מהיקשא דאיכא למימר כמאן דכתיב קדשי קדשים דמי: **אלא למאי הלכתא איתקש.** איל גזיר לחטאת: **שאם גילח על אחת משלשתן יצא** [יז]. וחטאת הוא דילפא משלמים מה איל גזיר אם הביאו יחידי בלא חטאת ועולה יצא דכתיב (במדבר ו) ואחר ישתה הנזיר יין ואמר מר בסיפרי [יח] אחר מעשה יחידי והיינו שלמים שעיקר תגלחתו של גזיר תלויה בשלמיו שהרי הוזקקו לו [יט] לשלח שערו תחת הדוד דכתיב (שם) על האש אשר תחת זבח השלמים ותניא בסיפרי [כ] וגלח הנזיר פתח אהל מועד בשלמים כתוב מדבר כלומר גילוחו של גזיר ע"י דבר שנאמר בו ושחט פתח אהל מועד והיינו שלמים בויקרא [גא] או אינו אלא כמשמעו שיגלח פתח אהל מועד ממש אם אמרת כן [כב] דרך בזיון כו': **מתני' קדשים קלים.** אין (לך) מועלין בהן: **בכל מקום.** אין טעונין לפון: **ונאכלין בכל העיר.** בגמ' מפרש: **לכל אדם.** לזרים: **ליום ולילה.** בתורה כתיב ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בוקר ותניא [כג] תורת שלמיו לרבות שלמי נזיר: **המורם מהן.** מן התודה חזה ושוק [כד] כשאר שלמים דהא איתקש לשלמים כדאמרן [לעיל נ.] זבח השלמים אם על תודה (ויקרא ז) ואיכא חלות מד' מינין שבה כדכתיב אחד מכל קרבן וגו' לכהן הזורק וגו' (שם) ומורם מאיל נזיר זרוע בשלה וחזה ושוק נמי ביה כתיבי וחלת מצה אחת ורקיק מצה אחד כיולא בהן ונאכלין בכל העיר ליום ולילה: **אלא.** שאינו לבעלים אלא לכהנים: **ונגשיהם.** כדכתיב (ויקרא י) ואת חזה התנופה וגו' אתה ובניך ובנותיך: **גמ' מאכלו במקום טהור.** בפרשת ויהי ביום השמיני כתיב: **וכי הראשונים בטומאה אכלום.** קרבנות הראשונים שנאמרו תחילה בענין כגון שעיריס ומנחה: **מתני' זבחי** שלמי צבור מנא לן. לעיל (דף נ. ד"ה לא) פירשנו אמאי לא אמר בענין אב: **מה חטאת בצפון כו'.** ולענין מתנות ליכא לאקשויי [כט] לחטאת כדדרשינן לעיל פרק קמא (דף י.): אותה דמה למעלה ואין אחרת דמה למעלה: **מה עולה בצפון.** וא"ת עיכובא מנא לן דבעולה לא ידעינן עיכובא אלא מק"ו דחטאת כדקאמר רב אחא בר אהבה לעיל (דף מח.): שלא יהא טפל חמור מן העיקר ודבר הלמד בקל וחומר אינו חוזר ומלמד בהיקש (לעיל נ.): אם לא נאמר דס"ל כרב פפא: **אלא היקשא קמא למאי אתא.** לא מצי למימר לענין ארבע מתנות על ארבע קרנות כדפרי' וכי תימא [ל] לענין פיסוק מתנות דנותן וחוזר ונותן כדקאמר רבי ישמעאל בעולה לעיל (דף נג.): כיון [לא] דאיתקש נמי לעולה אין לנו לשנות מעולה: **מה חטאת אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה.** תימה דלקמן פ' דם חטאת (דף נז.) ופ' התודה (מנחות דף פב.): נפקא לן מקרא אחרינא [לב] וא"ת כיון דאיתקש לחטאת אם כן יפסלו אלא לשמה כחטאת ולרבנן דדרשי בפ"ק (לעיל דף י.): אותה ניחא אבל לר' אליעזר קשה ולריך לדקדק בפ' התכלת (מנחות דף מח.): דגמר שלמי חובה משלמי נדבה ולא מקשינן לחטאת: **שאם גלח על אחת משלשתן יצא.** תימה דלריך קרא בנזיר המשלח [לג] שערו תחת הדוד של חטאת [נזיר דף מה.]: תיפוק לי מהן היקשא: אמר רבא [ג] [ה]שאם גלח על אחד משלשתן יצא: **מתני'** התודה ואיל נזיר קדשים קלים שחיטתן [ו]בכל מקום בעזרה [ז]ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע [ח]ונאכלין בכל העיר לכל אדם בכל מאכל ליום ולילה עד חצות המורם מהם כיוצא בהן אלא [ט]שהמורם נאכל לכהנים לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם: **גמ'** ת"ר [5]את חזה התנופה ואת שוק התרומה תאכלו במקום טהור [7]אמר רבי נחמיה וכי ראשונים בטומאה אכלום אלא [י]טהור מכלל שהוא טמא טהור מטומאת מצורע וטמא מטומאת זב ואיזה זה [יא]זה מחנה ישראל ואימא טהור מטומאת זב וטמא מטומאת מת ואיזה זה זה מחנה לויה אמר אביי אמר קרא [6]ואכלתם אותה במקום קדוש אותה במקום קדוש ולא אחרת במקום קדוש אפקה למחנה לויה הדר כתיב במקום טהור אפקה למחנה ישראל רבא אמר אותה במקום קדוש ולא אחרת במקום קדוש אפקה לגמרי הדר כתב רחמנא תאכלו במקום טהור עיילא למחנה ישראל ואימא עיילא למחנה לויה לחדא מעיילינן לתרתי לא מעיילינן אי הכי אפוקי נמי לחדא מפקינן מתרתי [יב] לא מפקינן ועוד [7]לא תוכל לאכול בשעריך כתיב אלא מחוורתא כדאביי: **מתני'** [יג]שלמים קדשים קלים שחיטתן בכל מקום בעזרה ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע ונאכלין בכל העיר לכל אדם בכל מאכל לשני ימים ולילה אחד המורם מהם כיוצא בהם אלא [כ]שהמורם נאכל לכהנים לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם: **גמ'** [יד]ת"ר [8]ושחטו פתח אהל מועד [9]ושחטו אותו לפני אהל מועד [10]ושחט אותו לפני אהל מועד [ל]להכשיר את כל הרוחות [טו] בקדשים קלים ק"ו [יז] לצפון ומה קדשי קדשים שלא הוכשרו בכל הרוחות הוכשרו בצפון קדשים קלים שהוכשרו בכל הרוחות אינו דין שהוכשרו בצפון רבי אליעזר אומר לא נאמר הכתוב אלא להכשיר צפון שיכול והלא דין הוא ומה קדשים קלים שהוכשרו בכל הרוחות לא הוכשר מקומן אצל קדשי קדשים קדשי קדשים שלא הוכשרו אלא בצפון אינו דין שלא הוכשר מקומן אצל קדשים קלים ת"ל [יא] אהל מועד **טהור מכלל שהוא טמא.** מדלא כתיב קדש [בא] ש"מ טהור במקלת קאמר ולא מן הכל הא כיצד במחנה הטהור מטומאת מצורע שאין מצורע נכנס לו וטמא מטומאת זב שהזבין נכנסין שם ואיזה זה זה מחנה ישראל במדבר כל דגל בתוך אסיפת דגלו ובית [בב] עולמים תוך ירושלים דאמרינן בספסים (דף סז.) מצורע משתלח חוץ לג' מחנות זב נכנס למחנה ישראל אבל לא למחנה לויה והוא במדבר חציית הלויים סביב למשכן העדות בבית [בג] עולמים הר הבית וטמא מת מותר ליכנס במחנה לויה שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו (שמות יג) עמו במחילתו [נזיר מה.]: **אוסה.** במנחה כתיב בהאוה עניה: **ואין אחרת.** ואין לחמי תודה במקום קדוש: **אפקה.** ממחנה שכינה שקרבה בתוכה למחנה לויה. הדר כתיב במקום טהור להקל ולומר טהרה כל דהו [בד] דלא איצטריך פשיטא דבטומאה ממש לא אכלי לה: **אפקה לגמרי.** ואפי' חוץ לחומה [בה] במשמע (בשעריך) חוץ לירושלים: **ועוד לא תוכל לאכול בשעריך כתיב.** והיכי אמרינן [בו] אפקיה לגמרי: **מתני' בכל מקום.** אף בדרום ובגמרא יליף לה: **בכל העיר.** כדאמרן לעיל בחזה ושוק דשלמי יום שמיני: **לשני ימים וליל אחד.** דהכי כתיב בהו ובגמרא מייתי לה: **גמ' ושחטו כו'.** כל [בח] שלא פרשיות בשלמים חדא בבן בקר וחדא [בט] בבן כשב וחדא בעז בקמייתא כתיב ושחטו פתח אהל מועד ובתרתי כתיב לפני אהל מועד: **להכשיר כל הרוחות.** שבעזרה דלפני משמע כל שלפני ההיכל ושבגלדין לקמיה יליף [בי] ומפרש לה: **קל וחומר לצפון.** לירק מזבח לפוני הקבוע לעולה ולקדשי קדשים. ומשום פלוגתא דפליג רבי אליעזר עלה ואמר לפון איצטריך קרא בהדיא לרבויי לשחיטת קדשים קלים איצטריך לת"ק למימר אי קל וחומר לצפון: **לא בא אחד מן הכתובין הללו אלא להכשיר לפון.** לקמיה [ע"כ] מפרש מאי פלוגתייהו: **שיכול והלא דין הוא.** שלא יהא לפון בכלל לפני אהל מועד להכשירו לשחיטת שלמים: **לא הוכשר מקומן.** שלשה הרוחות הכשירות להם לא הוכשרו לשחיטת קדשי קדשים [בח]:

[א] [לעיל מט: וש"נ], [ב] [ערכין יח: ע"ש בתו"], [ג] [מזר כח: מה. וש"נ], [ד] ת"כ שמיני פ"א ה"ט, [ה] יומא כא. מג חגיגה כו יבמות עג. לעיל יז לקמן סט מנחות כט. צו, [ו] מנחות ג, [ז] ת"כ ויקרא נדבה פ"ד ה"א, [ח] ובנזיר מו., [ט] לה ובבנזיר מה., [י] לעיל לו., [כ] [וע' תו' לקמן לז: ד"ה מה מנחת]:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קדש וכו' דמיסוי לה מומרא: (ב) ד"ה אפקה לגמרי וכו' כמשמע סס"ד ותס"ל מ"ה ועוד לא תוכל לאכול בשעריך כתיב ובשעריך חוץ לירושלים והיכי אמרי':

גליון הש"ם

גמ' וכי חטאת מהיכן למדה. ע"ל דף מז ע"ב תד"ה ומכ"ל: שם בקדשים קלים ק"ו לצפון. ע"ל דף נח ע"א תוד"ה כולו: תוס' ד"ה מה עולה וכו' דס"ל כר"פ. נעיל דף נ ע"ב ועי' תוס' שם ד"ה אלא:

שינויי נוסחאות

[א] כ"ל רבא (*ש"מ): [ב] לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים הקישן הכתוב לחטאת מה כו' (כי"צ). ונשאר כתס"ל לחטאת וגו': [ג] כ"ל וכי דבר (ש"מ): [ד] אלא אמר רבא (כי"צ וש"מ): [ה] ואלא היקשא קמא למה לי אמר רבא מה חטאת (*ש"מ): [ו] כ"ל אינם נאכלים אלא לזכרי (*ש"מ): [ז] כ"ל קדש איקרי קדש קדשים לא איקרי (כי"מ וצ"). [וכן בש"מ אבל שם קדשי קדשים בלפנין]: [ח] כ"ל רבינא (כתה"י ד"ו ונ' דק"ש): [ט] כ"ל לתרתי (כי"מ וד"ו). ובגליון כ"ל בשמיס עם מ"ס: [י] כ"ל דק"ר. וכן בכ"ל (ש"מ ורוב כתה"י): יא] כ"ל ת"ל ושחטו פתח אהל מועד לפני אהל מועד לפני אהל מועד (*ש"מ): יב] כ"ל ליפסל (ש"מ): יג] חטאת נאכלת וכו' כל"ל (כתה"י וש"מ). [וכולנא תקנו אינה נאכלת]: יד] כאן חסר דבור ראקשינן דרוש בשלה לא יאכל אלא לזכרי כהונה. ואנן תנן המורם מהם כיוצא בהן כו' (*ש"מ): טו] בכתה"י וכ"ל קדש קדשים. וכל"ל לאן: טז] כ"ל מהיקישא הוא (*ש"מ): יז] יצא. בין על העולה בין על החטאת בין על השלמים וחטאת (כי"ג): יח] לו להניפם ולשלוח שערו (ש"מ וכנו"ז בכתה"י): יט] כן הרי זה דרך (כתה"י): כ] כ"ל ושוק שניתן לכהנים כשאר שלמים דהא איתקש תודה לשלמים כדאמרן וזאת תורת זבח השלמים (גליון): כא] קדש: כב] כ"ל ובבית (*שמכ"י): כג] דהו דאי להחמיר לא איצטריך (*ש"מ): כד] כ"ל אמרת (*שמכ"י): כה] מיגם כל ממקן (כתה"י וש"מ): כו] וחדא בכבש וחדא בעז (כתה"י ובנו"ז בש"מ): כז] יליף לה ומפרש לה (*ש"מ): כח] בכ"מ טוסף ת"ל אהל מועד כו' וח"ק אליעזר דמה לקדשי קדשים שהם חמורים ולכך לא הוכשרו בהן שאר הרוחות. וכ"ה בכ"ש ומ"כ כסס גליון רש"י כ"ר: כט] לאקושי לחטאת דדרשינן כל"ל (שמכ"י): ל] כ"מ מוחק תיבות וכו' תימא. וכן בכ"ג וג' [וסס כדפרש"]: לא] גי' ש"מ דכיון, ולשיטתו בלות שלפני"ז: לב] כ"ל דמשלח (ש"מ וצ"ק):

שיטה מקובצת

אי הכי נבי אי"ל נזיר נמי כו'. תימה דמאי לא קאמר לענין קדשי קדשים. וי"ל דהיא היא דלומרי כהונה הוי מטעם קדשי קדשים, ותדע מדמעטי' בסמוך לומרי כהונה מקודש איקרי כו'. וא"ת א"כ למה לי נבי זבחי שלמי ציבור היקשא דחטאת לענין אמילה, תיפוק ליה מטום דהוי קדשי קדשים מהיקשא דעולותיכם וממילא הוי לומרי כהונה דהא בהא תליא. וי"ל כיון דעולה לאו בא אכילה היא הילכך ליכא למילף ענין אכילה בשלמי ציבור מהיקש דעולה. ומיהו עיקר היקש דעולותיכם הוי לענין, דקדש קדשים מהיקש דחטאת נפקא. כ"נ למורי (ת' מהר"פ): **קדש איקרא.** פ"ה וגבי שלמי צבור כיון דכתיב לה' ממלן דכתיב קדש קדשים דמי. ויקשה מ"ב למה לי היקשא דשלמי צבור לעולה לומר דהוי קדשי קדשים מיפוק ליה מטום דכתיב לה'. ותירץ [מורי] דלא מהני לה' אלא לומר דלא אתי קודש ומפיק להו מהיקשא לעשותו קדשי קדשים על ידי היקשא (תו' מהר"פ): **על אחד משלשתן.** מנחות דף ה ע"א. ועיקר (המשנה) [במשנה] נזיר דף מה ע"א: **תוד"ה כו' אם לא נאמר דס"ל בר"פ.** דאמר מחוך ומלמד בהיקש. ולגלגא דהעולה בסמוקה תהא (לעיל מט.) ניחא דעיכובא בגופיה כתיב והואיל ואיתקש בהיקש גמור איתקש אף לעיכובא, ואתי לעיל דלא כתיב אלא ושחט אותה כלפי לעיל (שם כ"ש לעכב מגלן) דאיתו היקש גמור אלא למלוה (מהר"פ): **ד"ה מה חטאת אינה נאכלת בפ"ק אותה.** דחטאת למעט כל שאר קדשים מפסול שלא נשמו ניחא. ונר"א דלא דרש אותה אה"נ דסבר דשלמי צבור פסולין שלא נשמו, וה"נ איכא תנא בפ' התכלת (מנחות מח.) דפסיל שלמי צבור שלא נשמן והשתא מוקמי' ליה כר"א (מהר"פ):

תורה אור השלם

1. וְעָשִׂיתָם שָׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת וּשְׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה לְזֶבַח שְׁלָמִים: ויקרא כג, יט
2. וּבְיוֹם שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁכֶם וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרֹת עַל עֹלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

במדבר י, י

3. וְהִקְרִיב אֶת קָרְבָּנוֹ לַיהוָה כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ תָּמִים אֶחָד לְעֹלָה וְכַבְשָׂה אַחַת בַּת שְׁנָתָהּ תְּמִימָה לְחַטָּאת וְאַיִל אֶחָד תָּמִים לְשְׁלָמִים:

במדבר ו, יד

4. וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת הַזְּרֹעַ בְּשֵׁלָהּ מִן הָאַיִל וְחַלַּת מַצָּה אַחַת מִן הַסַּל וְרָקִיק מַצָּה אֶחָד וְנָתַן עַל כַּפֵּי הַנָּזִיר אַחַר הִתְגַּלְּחוֹ אֶת נִזְרוֹ:

במדבר ו, יט

5. וְאֵת חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה תֹּאכֵלוּ בְּמָקוֹם טָהוֹר אַתָּה וּבָנֶיךָ וּבִתֶּךָ אִתָּךְ כִּי חֻקָּךְ וְחֹק בָּנֶיךָ נִתְּנוּ מִזִּבְחֵי שַׁלְמֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

ויקרא י, יד

6. וַאֲכַלְתֶּם אֹתָהּ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ כִּי חֻקְּךָ וְחֹק בָּנֶיךָ הוּא מֵאִשֵּׁי יְהוָה כִּי כֵן צִוִּיתִי:

ויקרא י, יג

7. לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בְּשַׁעֲרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ וְכָל נְדָרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדֹּר וְנִדְבֹתֶיךָ וּתְרוּמַת יָדֶךָ:

דברים יב, יז

8. וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וְשָׁחֲטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

ויקרא ג, ב

9. וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וְשָׁחַט אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

ויקרא ג, ח

10. וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁוֹ וְשָׁחַט אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

ויקרא ג, יג

מוסף רש"י

שייך לענין קודם

וישבו בנויות ברמה כו' ועוסקין בבניו של עולם. אע"פ שלא קנה גנוזן מלכותה היכופי אלא לאמר כמה שניס, יודע היה מנעוריו מיום שנמשח ורשבו הוא ושמואל בניות הרמה וכדקו בספר יהושע ומצאו מקום לבית המקדש, כדכתיב עד אמצא מקום וגו' וכדדרשינן, ומפר היסודות כרשותו (עפ"י מכות יא.). **שבית** המקדש גבוה מכל ארץ ישראל. וקמת ועלית אל המקום, שמע מינה אין לך עיר בארץ ישראל שאין ירושלים גבוהה ממנה (סנהדרין פז). דכל לדליה פתח וכתב ועלית (קדושין סט:) **בעין עיטם דמדלי.** שהוא גבוה מירושלים מעט (יהושע טו ח). עין עיטם, ממנו באה אמת המים לבית בוילת שער המים שעל החומה, ולפי ענין המקלאות נראה לי שהוא מעיין מי נפתוח המאור בספר יהושע (טו) שמשם הגבול משפע ויורד למזרח ולמערב והוא (הגבול) [הגבוה] בכל ארץ ישראל (יומא לא.): ע"כ שייך לענין קודם

על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם. מקרא עולה לשלמים ושלמים לעולה לענין שיר (ערכין יא.): **מה עולה קדשי קדשים.** דאין לך עולה קדשים קלים, אף שלמים האמורים כאן טעונים שיר ואין בשלמים קדשי קדשים משמעי, ואין לך שלמים קדשי קדשים אלא כבשי עצרת דשלמי ציבור הן וכתיב בהו קדש יהיו לה' לכהן (ערכין יא:): **שאם גלח על אחד משלשתן.** חטאת אם עולה אם שלמים, דג' מינין הן בכלל שלמים: **לא הוכשר מקומן.** שלשה הרוחות הכשירות להם לא הוכשרו לשחיטת קדשי קדשים [בח]:

מט א מיי' פ"ה מהל' מעה"ק הלכה ג:
נ ב מיי' שם פ"י הלכה ג:
נא ג ד מיי' פ"ט שם הל' יא:
נב ה מיי' פ"א מה' מיל ה"ב:
נג ו מיי' פ"ה מהל' מעה"ק הלכה ב:
נד ז מיי' שם הלכה ו:
נה ח מיי' פ"י שם הלכה ה:
נו ט מיי' שם הלכה ד:
נז י מיי' שם הלכה ה:
כ מיי' שם הלכה ד:
ל מיי' פ"ה שם הלכה ד: